

שרע"ג הבכורים העודפים צריכים לפדות עצמם בחמשה שקלים כל אחד, "והיינו שחשדו למשה שעשה כן להעשיר לאהרן ולבניו שיקבלו כסף פדיון של רע"ג העודפים" עכ"ל המהרש"א.

ועי' במדרש (במדבר רבה ד' ט') שמפורש דזה היתה שאלתו של השר לריב"ז (ושם אי' הונגטילם הגמון לריב"ז), וז"ל המדרש: הוי לא גנב אותן מן החשבון אלא כדי שיתנו אותם רע"ג בכורות ה' סלעים לאהרן אחיו ע"כ וצ"ע.

(פרדס יוסף החדש פר' במדבר)

★ ★

בגמ': דיו לבכור שיפקיע את עצמו.

בביאור נחלת יעקב על רש"י (במדבר ג' ל"ט) תמה למה הוצרכו בכורי הלויים להפקיע את עצמן, הא לא עבדו הלויים כלל בעגל, ולמה הוצרכו לפדיון.

ותיריץ במשכיל לדוד (שם) שמה שהוצרכו לפדיון, הוא לא מחמת כפרה על חטא העגל, אלא מעין פדיון שיש בפסולי המוקדשין, שכיון שכל הבכורות היו ראויים מקודם לעבודה, וכולם - גם בכורי לוי' נפסלו מעבודה (ע"ש שאף שבכורי הלויים לא עבדו העגל, מכיון שישראל עשו תשובה על חטא העגל, חס הקב"ה על כבודו, ופסל הקב"ה כל הבכורים - אף של הלויים, מלעשות את העבודה), לכן גם בכורי הלויים בעו פדיון, כנ"ל כמו פדיון של בהמת מקדש שנפל בה מום, ונפסל להקרבה, שהפדיון איננו מחמת חטא העגל, אלא מחמת מה שנפסלו הבכורות מכאן ואילך להקריב קרבנות.

★ ★

בגמ': משה רבינו גנב היה או קביוסטוס היה.

בדגל מחנה אפרים (פרשת כי תשא) מביא בשם זקינו הבעש"ט זי"ע על הפסוק "וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה וגו'" (שמות לד, לה) וזה לשונו: יש בזה דברים עמוקים ונפלאים אשר הראני ה' בזה על דרך ששמעתי מן א"ז זללה"ה, על הא דאמר הגמרא 'משה רבכם גנב היה או קביוסטוס היה' להבין זה, גם להבין 'והביטו אחרי משה', איך דור דעה כדורו של משה יביטו אחרי משה, ובפרט שיחשדו אותו באשת איש, ופירוש הוא ז"ל כי משה רבינו נולד בבחינת שיהיה רשע גמור, ויהיה

שיפקיעו קדושת עצמן, ואמאי לא אמרינן כפשטא כיון דהיו צריכים לפדות בכורים ע"י לויים וליתן אותם לעבודה תחת הבכורים, א"כ אותם שהיו בכורים בשבט לוי והיו משועבדין מצד עצמן לעבודה מצד בכורים, לא היו יכולין לפדות את בכורי ישראל, וקושיית הגמ' מאי טעמא אין לה מובן לפי פשטא, הא הטעם מובן היטב, דאין בכור פודה בכור כיון דגם הוא בעצמו קדוש.

לבן נראה דפירוש הגמ', כיון דע"י חטא העגל נפגם קדושת בכורה וניטלה הבכורה מישראל, שוב גם משבט לוי ניטלה, אע"ג שלא חטאו בעגל, מ"מ כיון דקדושת בכורה היתה קדושה כללית בכל ישראל, ואותה קדושה נלקחה מישראל, והקב"ה בחר את הכהנים לעבודה, ממילא בטלה קדושת בכורה מכל וכל, רק שנשאר עליהם ענין קדושת דמים לפדותם או ע"י לויים או ע"י חמש סלעים.

ולבן כשאמרינן בגמ' דאותן שלש מאות לויים בכורים היו ואין בכור מפקיע בכור, ושאלת הגמרא מאי טעמא, והכונה בשאלת הגמ' לידע הטעם, אם הוא משום שלויים נשארו בכורים, וממילא לא הי' שייך שהם יפדו את בכורי ישראל, או משום דהלויים ג"כ היו צריכין לפדיון על קדושת בכורה שנשארה בהם כמו כל בכורי ישראל, אבל קדושת הבכורה ניטלה גם מהם.

וע"ז אמר אב"י, דגם הלויים, אע"ג שנפקע גם מהם קדושת בכורה, מ"מ היו צריכין להפקיע את עצמם לגמרי מקדושת הבכורה שהיתה עליהם, כיון דקדושת הבכורה נפגמה ע"י חטא העגל, היתה צריכה לצאת לגמרי לחולין וזה הי' ע"י פדיון, והי' צריך גם בבכורי לויים שיפקיעו את עצמם ע"י פדיון.

ונראה שהי' אז ענין הפדיון בבכורים כמו בכל פסולי המוקדשין דצריכין פדיון, כן היו הבכורים לאחר חטא העגל. אמנם לדורות שצוה הקב"ה על פדיון בכור, היינו רק מצוה בעלמא, אבל אין בו ענין קדושה שיהי' צריכה פדיון כלל, ואין הפירוש שיהי' הפדיי' מיד כהן, דבלא פדיי' יהיה לכהן זכות בו, דזה אינו דאין לכהן בו כלום וכו' וע"ש עוד מש"כ.

★ ★

ובמהרש"א כאן ביאר עפ"י דברי רש"י (פר' במדבר) דעיקר שאלת קונטרקוס היתה, דמדוע יצא